

Natuurbos in staat van verwarring

Blog-notitie door Eef Arnolds, 26 november 2020

Natuurbossen worden sinds jaar en dag omschreven als bossen waarin menselijke invloed afwezig of minimaal is. In zulke bossen vindt geen beheer plaats, dus geen houtkap of verwijdering van dood hout. Het gevolg is dat natuurlijke processen hun gang kunnen gaan. Bomen groeien op, concurreren met elkaar om licht en ruimte, raken in verval en sterven geleidelijk af. Alle dode hout blijft liggen op de bosbodem en wordt geleidelijk omgezet in humus. Oude natuurbossen zijn te herkennen aan de grote hoeveelheid dood hout in alle maten en soorten. Ze beginnen dan op ongerepte oerbossen te lijken. Het betreden ervan is een indrukwekkende ervaring. Maar zulke sprookjesbossen zijn wél een eeuw of langer onderweg vanaf het moment dat menselijk ingrijpen is gestaakt.

De term 'natuurbos' ontleen we aan het Duitse begrip '*Naturwald*'. In Duitsland werden eerder dan in Nederland stukken bos gereserveerd voor natuurlijke ontwikkeling. Als het om kleine stukken natuurbos gaat binnen een groot bosgebied spreekt men over '*Naturwaldzelle*'. In Duitsland is 2,8% van het bosareaal *Naturwald* en men streeft naar uitbreiding. Indrukwekkende voorbeelden nabij de Nederlandse grens zijn het Neuenburger Urwald bij Neuenburg, het Hasbruchurwald bij Bremen en de Freeden in het Teutoburgerwald bij Bad Iburg. Ik kan een bezoek aan deze bossen van harte aanbevelen.

In Nederland hebben we zulke bossen bijna niet. Mede onder invloed van de activiteiten van de beweging Kritisch Bosbeheer en het boek '*Natuurbos in Nederland, een uitdaging*' door Van der Lans en Poortinga is de overheid in de jaren tachtig van de vorige eeuw begonnen met het instellen van bosreservaten. Dat zijn dus bossen waarin geen beheer meer wordt uitgevoerd. Er liggen over het land verspreid 60 bosreservaten, in grootte variërend tussen 4 en 370 ha. De totale oppervlakte bedraagt 2900 ha, 0,8% van de totale oppervlakte bos. Buiten deze reservaten liggen ook kleine stukken natuurbos. Samen bedraagt het aandeel 1% van onze bossen. De huidige mate van natuurlijkheid in bosreservaten hangt af van het beheer voorafgaand aan de instelling als reservaat. Sommige waren al langere tijd onbeheerd, andere werden voordien benut voor de houtproductie.

Vandaag lees ik in de nota '*Bos van de toekomst*' dat op dit moment maar liefst 39% van het Nederlandse bos natuurbos is. Even krijg ik het visioen dat Jezus weer is opgestaan en in plaats van vissen natuurbossen op wonderbaarlijke wijze heeft vermenigvuldigd. Ik lees ook dat in natuurbossen beheer niet alleen is toegestaan, maar zelfs noodzakelijk is. Het duizelt me. Onnatuurlijk natuurbos? Hoe zit dat?

Uit genoemde nota blijkt dat bosdeskundigen op enig moment de definitie van natuurbos veranderd hebben. Ik kon er niet achter komen wanneer en door wie. Natuurbos wordt nu omschreven als '*bos waarin beheer primair gericht is op biodiversiteit*'. Dat is een nietszeggende omschrijving, want er is geen goede maatstaf om biodiversiteit te meten en geen instantie die controleert of deze ambitie wordt waargemaakt. Het is bovendien een vrijbrief voor elke vorm van bosbeheer, inclusief kaalkap. Een boseigenaar kan ongestraft een oud bos omzagen omdat kaalkap de biodiversiteit zou vergroten. Op een kapvlakte leven immers andere planten en dieren dan in het aangrenzende bos. Dit oneigenlijke argument voor kaalkap ter vergroting van de biodiversiteit wordt met zoveel woorden genoemd in de Bossenstrategie. Ook kan een beheerder 'uit natuuroogpunt' een oud dennenbos rooien en met eikenplantsoen inplanten, en vervolgens met droge ogen beweren dat hij dat doet om de biodiversiteit te bevorderen. Immers, eikenbos kan op den lange duur rijker aan soorten worden dan dennenbos. De term natuurbos biedt geen enkele bescherming aan bestaande bossen. En dat is ook de bedoeling.

De gedaanteverwisseling van natuurbos is boerenbedrog, want de nieuwe definitie zet iedereen op het verkeerde been. Met een aandeel van 39% natuurbos wordt gesuggereerd dat in bijna de helft van onze bossen een natuurlijke ontwikkeling plaatsvindt of wordt gestimuleerd. Daar kan Duitsland met slechts 2,8 % natuurbos niet aan tippen, zo lijkt het.

Het verhaal over natuurbossen in de beleidsnota '*Bos van de toekomst*' wordt helaas nog veel gekker. Er wordt namelijk ook geschreven: '*Wij streven naar meer zelfregulerend natuurbos op lange termijn*'.

Het traditionele natuurbos zonder menselijke invloed is nu terug van weg geweest, zij het onder een andere naam. Maar dat zal volgens de auteurs pas op de lange termijn mogelijk zijn. Als lezer vraag ik me af: waarom niet meteen? Eenvoudig genoeg, lijkt me; niet meer zagen en het is klaar, net zoals bij reeds ingestelde bosreservaten is gebeurd. We hebben daar ervaring mee en het heeft geen ecologische rampspoed opgeleverd. Integendeel, die bossen zijn er mooier op geworden. Dus waarom niet nú meer bosreservaten?

Maar zo eenvoudig is dat niet, aldus de schrijvers van de nota. Om de bossen klaar te stomen voor hun natuurlijke status is volgens hen decennia lang *'inleidend en begeleidend beheer'* nodig. Een hoogst merkwaardige bewering. Zonder menselijk ingrijpen weten bossen kennelijk niet meer hoe ze natuurlijk moeten worden. Ik zou zeggen; de waarheid op zijn kop. Natuurlijkheid kan juist uitsluitend ontstaan zonder beheer. Het is onder ecologen en natuurbeheerders algemeen bekend dat geen enkel bos voor zijn voortbestaan beheer nodig heeft. Laat staan natuurbos.

Er volgt een opsomming van een reeks maatregelen die in deze zogenaamde natuurbossen noodzakelijk zouden zijn. Ik zal er enkele noemen:

- *Menging van boomsoorten, met gebruik making van aan de groeiplaats aangepast, genetisch divers, erkend bosplantsoen*
- *Stimuleren natuurlijke bosverjonging en bosveroudering*
- *Het inbrengen van bomen met 'rijk' strooisel*
- *Experimentele toepassing van steenmeel*

Nu slaat de schrik me pas goed om het hart. Het is voor iedere natuur- en bosliefhebber een horrorscenario. De consequenties in een notendop: Menging van boomsoorten, dus kappen, grondverstoring, planten, zware machines in het bos. Stimulering bosverjonging: nog meer kappen en nog meer machine zodat er ruimte ontstaat voor 'natuurlijke' verjonging. Inbrengen van rijkstrooiselbomen: weer kappen voor de benodigde ruimte, grondbewerking, introductie van gebiedsvreemde bomen. Toepassing van steenmeel: fundamentele, onomkeerbare verandering van de bosbodem met onbekende gevolgen op de lange termijn, maar waarschijnlijk verruiging. Dit alles dus in bestaande bossen, die in ons land feitelijk nog in ontwikkeling verkeren en nog lang niet oud zijn.

Van het programmapunt *'Stimuleren natuurlijke bosveroudering'* kan ik me trouwens geen voorstelling maken. Hoe kun je bomen of bos in vredesnaam verouderen? Langs natuurlijke nog wel? Het lijkt me meer iets voor de teletijdmachine van professor Barabas uit Suske en Wiske. Of heeft men een groeipil voor bomen uitgevonden? Ik vermoed dat het in de praktijk wel weer zal neerkomen op het kappen in oud bos en dan een paar gevelde bomen laten liggen. Voilà: bosveroudering à la carte.

Heerlijk moet het zijn voor bos**bouwers** om een bos op een tekentafel te ontwerpen, waarbij bodem, bomen en ondergroei met wiskundige precisie worden gemanipuleerd. Nog leuker moet het zijn om dit kunstmatige bos aan het publiek en de politiek als 'natuurbos' te verkopen. Deze technocratische benadering van 'natuurbossen' is niet alleen tegennatuurlijk en volksverlakkerij. Het is ook een buitengewoon riskante manier om met onze bestaande bossen om te gaan. Weten bosbouwers echt beter dan het bos zelf welke bomen op een bepaalde groeiplaats thuishoren? Kunnen zij het klimaat over 100 jaar exact voorspellen? Weten zij welke nieuwe ziektes en plagen voor bomen ons boven het hoofd hangen? Gaat hier een stelletje wetenschappers voor god spelen? Levensgevaarlijk!

Voor maatregelen in 'natuurbos' wordt tot 2050 een bedrag van 600 miljoen € uitgetrokken. **600 miljoen euro!!!!** Een smak geld voor het produceren van kunstmatige nepbossen.

Terwijl echt natuurbos de eenvoudigste en goedkoopste vorm van natuur is die er bestaat. Gewoon van nu af aan met je handen er vanaf blijven tot tenminste 2050. Kosten 0 €.

Nul euro!!!! Gegarandeerd.

Dr. E.J.M. Arnolds, voormalig hoofddocent boscologie aan de Universiteit van Wageningen en voormalig directeur van het Biologisch Station te Wijster.

Website: <https://schepping.org/bossen/>.